

Stappenplan burgerberaad

Een burgerberaad (BB) bestaat (meestal) uit 100 tot 150 inwoners van een gemeente, provincie of land, die samen een dwarsdoorsnede vormen van de bevolking. De deelnemers van een burgerberaad worden geloot. De deelnemers aan het beraad hebben de opdracht om samen een antwoord te formuleren op een open vraag.

Dit stappenplan is deels gebaseerd op [De burger aan zet: handleiding burgerforum](#) (Leyenaar, M. (2009), Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties¹) en de [BurgerBeraadGids van XR](#).

Dit stappenplan is opgesteld met in het achterhoofd de rol van de gemeente bij een burgerberaad. Als we bijvoorbeeld via een waterschap of provincie een BB willen, zal het er iets anders uitzien, vooral stap 1 en 2.

Voordat je begint!

Een burgerberaad (burgerforum) is voor een gemeente, waterschap of provincie een groot en complex project. Zeker als ze het voor de eerste keer gaan doen. Het is belangrijk daar rekening mee te houden en het initiatief tot een burgerberaad projectmatig aan te pakken. Onderstaand stappenplan is een basis voor een projectplan, met na elke stap een bezinning of het haalbaar is en wat er eventueel moet worden bijgestuurd. Dit is iets wat veel tijd en energie kost, dus het moet ook wel iets opbrengen. En het zal altijd maatwerk zijn.

Bedenk bij stap 0 heel goed wat de **aanleiding** is.

Je kunt zelf het initiatief nemen om een punt te agenderen op het terrein van klimaat, dit punt bij de gemeente aankarten en daarbij aangeven dat een burgerberaad een goede manier is om op dit punt tot adviezen/oplossingen te komen. Het kan ook zijn dat de gemeente klimaat/duurzaamheid zelf op de agenda heeft staan en dat je daarop aansluit door met het idee van een burgerberaad te komen om zo de bevolking actief te betrekken bij dit onderwerp.

Het idee van een burgerberaad landt het beste als je een probleem bij de lokale bestuurders oplost. Welk probleem is dat? Of creëer je juist een probleem? Zie voor wat inspiratie deze [handreiking](#) die voor gemeenteraadsleden van D66 is gemaakt.

DE gemeente bestaat niet. Bekijk wat handig is: eerst het College van B&W of een wethouder benaderen, gaan lobbyen naar de Raad of een of meerdere raadsleden te banderen. Het kan ook handig zijn om aanvankelijk in te spelen op het ambtelijk apparaat (bijv. ambtenaar participatie). Daarbij speelt altijd van wie het idee komt. Het werkt het beste als je al een vertrouwenspositie hebt, dan zul je eerder aandacht krijgen. Zoek zo mogelijk iemand die kan je hierbij helpen (misschien als een vertrouwde tussenpersoon, een 'insider', vorm zo mogelijk een coalitie). Denk aan een voor iedereen veilige medestander uit een middenpartij (oud burgemeester of zo, D66-er, liefst een vrouw). Bespreek het idee daarmee en zorg dat het een 'partner-in-crime' wordt. Iemand die als moderator tijdens een debat over het BB wil optreden. Trek op met andere maatschappelijke partijen (klimaatcoalitie). Gebruikt positieve krachten (oplossingsgericht, laat de meerwaarde zien), bouw een netwerk op van insiders en medestanders.

Zeker gemeenteraadsleden hebben het heel druk, dus kom goed beslagen ten ijs. Voordat je iemand/een partij benadert, achterhaal wat de standpunten en belangen zijn bij zowel potentiële voor- als tegenstanders. Achterhaal ook wat een goed momentum is (bijv een raadvergadering over het onderwerp). Als je een lobby opzet naar de Raad, benader dan bijv eerst alle partijen informatief en kijk dan of er een voortrekkersrol ontstaat. Maak een specifiek lobby-plan als dat uitkomt. Zorg dat partijen die tegen zijn, wel geïnformeerd blijven.

Aanpak: niet te veel zenden, beter deliberatief, debat, neem ze mee en laat het ze zelf ontdekken. Zorg dat zij (de politici) in hun kracht blijven, dat het een win-win is. En hou een logboek bij, zodat je weet wie, wat wanneer heeft gezegd. Het helpt ook als je van overleggen zelf (korte) verslagen maakt en rondstuurt.

Stap	Toelichting
0. Initieren / onderwerp / vraagstelling	<p>Kies een onderwerp waarbij enkele van de volgende argumenten spelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● meer burgerparticipatie gewenst, input vanuit de inwoners, draagvlak ● te complex voor de politiek (bijv. omdat er electorale belangen zijn) ● verdient een lange termijn aanpak ● agendeert iets waar de overheid zelf niet aan toekomt ● onderwerp waar bedrijfslobby nu dominant is <p>Waar het een burgerberaad klimaat betreft overleggen waar mogelijkheden liggen om aan te sturen op een opdracht binnen de vraagstelling bv “waarbij rekening wordt gehouden met planetaire grenzen en gidsprincipes als sociale rechtvaardigheid en waarin de klimaatscenario’s die het IPCC worden meegenomen. Zie hulpmiddelen.</p>
1. Bewustwording en draagvlak	<p>Het gemeentebestuur gaat pas akkoord met het voorstel om een burgerberaad in te stellen als ze begrijpen wat het is en geloven in de toegevoegde waarde. Het is een aanvulling op de representatieve democratie. Zorg voor voorlichting aan gemeenteraadsleden en mensen uit het gemeentelijke apparaat. Het idee moet ook gedragen worden door de inwoners, maar die kunnen niet voor een mandaat zorgen. Dat moet van de politiek komen.</p>
2. Motie / verzoek	<p>De gemeenteraad geeft middels een motie of verordening opdracht het burgerberaad te organiseren. Daarbij wordt het volgende aangegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vraagstelling - Richtlijnen voor de besluitvorming; - Duidelijkheid over de opvolging van de uitkomsten van het burgerberaad - Uitgangspunten en randvoorwaarden*; - Mandaat voor opzet projectorganisatie en aanbesteding procesbegeleiders**; - Instellen borgingscommissie***.
3. Onafhankelijke procesbegeleider	<p>Er wordt een onafhankelijke en betrouwbare (ervaren) organisatie gezocht die het proces kan begeleiden: vanaf overleg over de vraagstelling / doelstelling / uitgangspunten en randvoorwaarden, selectie van deelnemers, begeleiding van de bijeenkomsten, verslaglegging en kwaliteitsborging.</p>
4. Kwaliteit borgen	<p>Mede in overleg met de procesbegeleider is het een sterke aanbeveling dat de gemeente een toezichthouder aanstelt die toeziet of het proces verloopt binnen de gestelde grenzen en de resultaten voldoen aan de eisen (zoals de haalbaarheid van de voorstellen, bestuurlijk en politiek, en de naleving van de afspraken tijdens de uitvoering van het burgerberaad)</p>
5. Informeren inwoners	<p>De inwoners van de gemeente worden op de hoogte gesteld en er wordt bijvoorbeeld een website geopend waarin alle inwoners hun zienswijze over de energietransitie kenbaar kunnen maken.</p>
6. Installatie burgerberaad	<p>De procesbegeleiders zorgen dat via loting en stratificatie een representatief burgerberaad wordt samengesteld en zorgen voor een voorlopige agenda en organiseren de eerste bijeenkomst.</p>
7 Bijeenkomsten	<p>Misschien zijn er meer bijeenkomsten nodig, maar denk aan iets als: Eerste bijeenkomst: kennismaking, spelregels en bespreken (deel)onderwerpen en nadenken over uitnodigen experts/belangengroepen Vervolgens een of meerdere bijeenkomsten voor deliberatie en gesprekken met experts Slotbijeenkomst over bespreken en aanscherpen conclusies, vertalen naar definitieve voorstellen en daarover (zo nodig) stemmen.</p>
8 Toezicht	<p>In geval van een toezichthoudende commissie geeft deze advies aan het gemeentebestuur over: a) of het burgerberaad procesmatig conform de uitgangspunten is verlopen</p>

	b) of het advies van het burgerberaad een representatieve afspiegeling vormt van belangen en zienswijzen die leven bij verschillende groepen van de bevolking; c) de uitvoerbaarheid van het advies van het burgerberaad.
9 Bespreken voorstellen	De gemeenteraad krijgt de voorstellen samen met het advies van de toetsingscommissie, voert uit wat er binnen het mandaat van het Burgerberaad valt en neemt een besluit over de rest en licht dit toe aan het burgerberaad.
10 Evaluatie	Na bijvoorbeeld zes maanden legt de gemeenteraad verantwoording af aan het burgerberaad over hoe ver ze met de uitvoering zijn.

Tijdens het burgerberaad kan blijken dat van het aantal bijeenkomsten kan worden afgeweken. De bijeenkomsten vinden meestal plaats in het weekend. Om het niet te belastend te laten zijn en om iedereen (vooral de procesbegeleiders) de tijd te geven voor huiswerk, wordt er vaak voor gekozen om niet elke week bij elkaar te komen.

* De randvoorwaarden gaan zowel in op zaken als vergoedingen, als op bestuurlijke zaken (wanneer worden de voorstellen overgenomen, hoe wordt daarover verantwoording afgelegd, welke kaders gelden er) en inhoudelijke zaken (wat betekenen de voorstellen financieel, wat is de planning, hoe verloopt de informatieverstrekking, wie moeten erbij betrokken zijn, hoe wordt de kwaliteit van de uitvoering geborgd).

** De procesbegeleider zorgt voor duidelijke spelregels, een ordelijk proces, uitnodigen van (door het burgerberaad gekozen) experts en belangengroepen, verslagleggingen en allerlei facilitaire zaken.

*** De borgingscommissie ziet toe op de uitvoering van de overgenomen voorstellen.

Hulpmiddelen

◆ Algemeen:

- [Succesfactoren](#) van een geslaagd Burgerberaad: aantekeningen van de eerste Burgerberaadssessie met tips van Remco (G1000), Niesco Dubbelboer (Meer Democratie) en Yoka (G1000 en Burgerberaad Wageningen)
- [Manifest van de Burgerberaad Coalitie](#): lees hier over de essentiële uitgangspunten van een Burgerberaad. Behoeft een uitgebreidere versie richting de politiek? Zie het [Position Paper](#) van XR.
- [Burgerberaad pagina op de website](#): met veel gestelde vragen, voorbeelden en literatuur.

◆ Onderwerp & Vraagstelling

- [Mandaten van verschillende Bestuurslagen?](#)
- Wat is de verstandhouding met de RES 'en (aanknopingspunt & Ambitie)? - Handrijking RES 'en: [Handreiking RES'en](#)
- [Relevante & Impactvolle onderwerpen](#) en vragen voor een lokaal Burgerberaad.

◆ Richting de Politiek: [Lobbygids](#): hoe reik ik uit naar de politiek?

- [Voorbeeldmotie lokaal Burgerberaad](#)

◆ Onafhankelijke organisatie: Lijstje met Burgerberaad [experts & faciliterende organisaties](#)

◆ Procesontwerp: overwegingen & voorbeelden van uitgewerkte processen voor lokale Burgerberaden. Zoals: hoe werk je met loting, hoe lang is de deliberatiefase, etc?

- [Presentatie van Remco](#): slides van nationale en internationale voorbeelden

Heb je vragen over het organiseren van een Lokaal Burgerberaad? We helpen je graag! Stuur ons een email naar: burgerberaad@extinctionrebellion.nl of benader ons via [dit MatterMost kanaal](#).

planetaire grenzen https://nl.wikipedia.org/wiki/Planetaire_grenzen ; dat zijn (1) de opwarming van de aarde, (2) het verlies van de biodiversiteit, (3) de stikstof- en fosforkringloop, (4) het gat in de ozonlaag, (5) oceaanzuurvering, (6) waterschaarste, (7) landgebruik, (8) chemische verontreiniging, (9) aerosolen in de atmosfeer.

gidsprincipes: (1) proportionaliteit ten opzichte van de geadresseerde risico's, (2) sociale rechtvaardigheid, (3) een bewustzijn van de globale impact van de Belgische productie en consumptie en (4) het voorzorgsbeginsel.